Social Welfare Quarterly, Vol 25, Spring 2025, No 96

بررسی رابطه دین‌داری، حمایت اجتماعی و طرد همسالان با رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شیراز (۱۴۰۰)

۱- علیرضا قربانی
دکتر علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).
<a.ghorbani@pnu.ac.ir>

۲- نازمحمد اونق
دکتر علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران.

۳- سمیرا طاهری
کارشناس‌ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور، بجنورد، ایران.

مقدمه: *عوامل مختلفی بر رفتارهای پرخطر تأثیرگذار هستند. باورهای دینی یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین عوامل بر رفتار افراد است. دسته دیگر از عوامل مؤثر، گروه همسالان هستند. حمایت اجتماعی از متغیرهای دیگری است که می‌تواند در کاهش رفتارهای پرخطر نقش داشته باشد. هدف پژوهش حاضر بررسی دین‌داری، حمایت اجتماعی و طرد همسالان بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شیراز بود.*

روش: *روش پژوهش توصیفی، همبستگی و جامعه موردنظر شامل همه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز بود که بر اساس آمار ۶۰۰ نفر اعلام و نمونه پژوهش بر اساس جدول مورگان ۲۳۴ نفر بود که این تعداد افراد بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند.*

ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش شامل پرسشنامه دینداری گلاک و استارک (۱۹۶۵)، خطرپذیری نوجوانان ایرانی‌زاد محمدی و احمدآبادی (۲۰۱۱)، طرد همسالان طهماسیان (۲۰۰۵) و حمایت اجتماعی فلمینگ و همکاران (۱۹۸۲) بود. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون استفاده شد..

یافته‌ها: *بین دین‌داری و حمایت اجتماعی با رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان رابطه منفی و بین طرد همسالان با آن رابطه مثبت وجود دارد. بعلاوه دین‌داری، طرد همسالان و حمایت اجتماعی پیش‌بینی‌کننده رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم است.*

بحث: *دین‌داری، حمایت اجتماعی، طرد همسالان ازجمله متغیرهایی هستند که می‌توانند تبیین‌کننده رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان باشند.*

واژه‌های کلیدی:
دین‌داری، حمایت اجتماعی، طرد همسالان، رفتار پرخطر.

تاریخ دریافت: *۱۴۰۳/۰۴/۱۹*
تاریخ پذیرش: *۱۴۰۳/۱۱/۰۳*

CC BY NC

Social Welfare Quarterly, Vol 25, Spring 2025, No 36

Investigating the Influence of Religiosity, Social Support, and Peer Rejection on High-Risk Behaviors among Female High School Students in Dorodzan District, Shiraz

1. Alireza Ghorbani
Ph.D. in Social Sciences, Faculty of Humanities, Payam Noor University, Tehran, Iran. (corresponding author)
<a.ghorbani@pnu.ac.ir>

2. Nazmohammad Ounagh
Ph.D. in Social Sciences, Faculty of Humanities, Bojnord University, Bojnord, Iran.

2. Samira Taheri
M.A. in Sociology, Payam Noor University, Boujnord, Iran.

Introduction: Several factors contribute to high-risk behaviors. One of the most important and influential factors affecting people's behavior and acting is their religious beliefs. According to various experts, religion plays a controlling role in people's deviant behavior and encourages them to do good deeds and receive divine accountability. As children enter adolescence, peers play a more significant role in their lives. Social support is another variable that can help reduce risky behaviors. The aim of this study was to investigate the effects of religiosity, social support and peer rejection on high-risk behaviors of secondary school female students in Darudzen district of Shiraz.

Method: A descriptive, correlational research method was used. The target population included all students of the second secondary level of Darudzen district of Shiraz, which was estimated to be 600 students based on statistical data and the sample size of 234 was determined based on the Morgan table. Participants were selected randomly. The measurement tools in this research included: Religiosity Questionnaire by Glock and Stark (1965), Risk Acceptance of Iranian Teenagers by Zadeh-Mohammadi and Ahmadabadi (2011), Peer Rejection by Tahmasian (2005) and Social Support by Fleming et al. (1982). Correlation and regression analyses were conducted to examine the data.

Findings: There is a negative correlation between religiosity, social support, and risky behaviors, and a strong positive correlation between peer rejection and risky behaviors among female high school students. In addition, religiosity, rejection of peers and social support are significant predictors of high-risk behaviors of female secondary school students.

Discussion: In conclusion, religiosity, social support, and peer rejection play crucial roles in explaining high-risk behaviors among students.

Key words:
Religiosity, Social support, Peer rejection, Risky behavior

Received: 2024/07/09
Accepted: 2025/01/22

Citation: Ghorbani A, Ounagh N, Taheri S. (2025). Investigating religiosity, social support and peer rejection on high-risk behaviors Female high school students in Dorodzan district of Shiraz. refahj. 25(96), : 7 doi:10.32598/refahj.25.96.2380.2
URL: http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-4358-fa.html

Extended abstract

Introduction

Various factors influence risky behaviors. One of the most significant factors affecting people's behavior and actions is their religious beliefs. According to experts, religion plays a crucial role in regulating deviant behaviors by encouraging individuals to engage in good deeds while deterring misconduct through a system of rewards and punishments. Sociologists have widely recognized religion as a key institution in shaping moral commitments, reinforcing social norms, and instilling fear of consequences for norm violation. Numerous studies highlight that religious individuals tend to be more law-abiding, abstain from alcohol and drug use, and adhere to social norms (Adler et al., 2005: 139).

Although modernity has led to a decline in the influence and social power of religious organization, some researchers still emphasize the active and prominent role of religion in shaping individuals' personal and social lives. Religion provides meaning in times of political and social uncertainty and fosters unity and cohesion among different social groups. Based on this perspective and considering the ongoing processes of modernization and societal transformation, religion continues to be regarded as a fundamental source of meaning in the contemporary world. (Giddens; translated by Chavoshian, 2010: 62).

Another key factor influencing high-risk behaviors among adolescents is peer groups. As children enter adolescence, the influence of peers in their lives increases (Stenberg & Monahan, 2010: 153). Consequently, teenagers become more attentive to peer acceptance and rejection. A primary underlying factor that gives meaning and direction to life is the sense of belonging and social connection. Adolescents who experience a lack of social relationships may perceive life as meaningless, increasing the likelihood of engaging in risky behaviors (Rahmani et al., 2016: 10). Research indicates that group identity significantly impacts adolescent behavior, with peers—particularly delinquent peers—playing a crucial role in shaping high-risk behaviors. Given the importance of adolescence as a critical period for the emergence of high-risk behaviors, it is essential to identify the psychological and social factors contributing to such tendencies. Recognizing these factors allows for

the implementation of effective preventive measures (Fenestra et al., 2011: 408). Social support is another influential variable in mitigating risky behaviors (Schultz & Schwartzberg, 2015). The concept of social support encompasses affection, care, companionship, respect, attention, and assistance from individuals or groups such as family members, friends, and others (Sarafino; translated by Mirzaei, 2018: 53).

Method

The present study employs a descriptive-correlational research method, aligning with its practical purpose. The statistical population consists of all students in the second secondary level of Darudzen district in Shiraz city, with a total population of 600 students based on official statistics. A sample of 234 students was selected using Morgan's table through random sampling. Data collection was conducted using four questionnaires: the Religiosity Questionnaire, the Riskiness Scale of Iranian Adolescents, and the Peer Rejection Questionnaire.

Results

The findings indicate a negative correlation between religiosity, social support, and risky behaviors. Conversely, there is a significant positive correlation between peer rejection and risky behaviors among female high school students. Moreover, religiosity, peer rejection, and social support serve as predictors of high-risk behaviors among female secondary school students.

Discussion

The study reveals a significant relationship between religiosity and high-risk behaviors among female secondary school students in the Darudzen district of Shiraz. These findings are consistent with previous studies, including those by Jazayeri et al. (2018), Kalate-Sadati et al. (2017), Kohi and Vafai-Aghdam (2016), and Afshani et al. (2014). Furthermore, the results confirm the significant relationship between peer rejection and high-risk behaviors in this demographic, corroborating

prior research conducted by Bakhshsh-Barojin et al. (2019), Ahmadi et al. (2016), and Ergan et al. (2019).

There is a significant relationship between social support and high-risk behaviors among female secondary school students in the Darudzen district of Shiraz. Several studies support this hypothesis, including research by Zaddesh and Babakhani (2019), Alexander et al. (2019), and Kaptanovich et al. (2019). The findings indicate that religiosity, peer rejection, and social support are key predictors of high-risk behaviors among female students in this region.

A review of existing studies reveals that no research has exclusively examined the role of religiosity, peer rejection, and social support as predictors of high-risk behaviors. However, the present study aligns with prior research, including studies by Jazayeri et al. (2018), Kalate-Sadati et al. (2017), Kohi and Vafai-Aghdam (2016), Afshani et al. (2014), Bakhshish-Broujani et al. (2019), Ahmadi et al. (2016), Orgen et al. (2019), Zaddesh and Babakhani (2019), Alexander et al. (2019), and Kaptanovich et al. (2019).

Ethical Considerations

This study adheres to all ethical principles. Participants were thoroughly informed about the objectives and methodology of the research. They were assured of the confidentiality of their personal information and were granted the right to withdraw from the study at any stage. Furthermore, the research findings were made accessible to them.

مقدمه

نوجوانی دوره تغییرات زیاد و سریع احساسی، فیزیکی و اجتماعی است (آخنباخ و گیتلمن[1]، ۲۰۰٤). اکتشاف، اتکاء بهَ نفس، کنترل بر خود، توانایی تصمیم‌گیری مستقلانه و انتخاب از ویژگیهای این دوره است. خودمختاری، مسئولیت‌پذیری و تصمیم‌گیری در مورد سلامتی، خانواده و همسالان در دوره نوجوانی ایجاد می‌شود (فرستنبرگ[2]، ۲۰۰۰). یادگیری نقشها و پذیرش مسئولیتهای جدید و مهارتهای اجتماعی از ویژگیهای دیگر این دوره است؛ ولی ازآنجاکه الگویی دقیق، شفاف و جامع درزمینه رفتار مناسب برای آنان تصویر نشده است، نوجوانان خطا و آزمایش‌کردن، اعلام تفاوت از افراد بزرگ‌سال و در بعضی موارد قواعد را نادیده می‌گیرند (شفرز[3]، ۲۰۱۳).

باورهای دینی یکی از مهم‌ترین و تأثیرگـذارترین عوامل بر رفتار افراد است. اندیشمندان گوناگون معتقدند، کنترل بـر رفتار انحرافی انسانها توسط دین انجام می‌پذیرد و همیشه انسان را به طرف رفتار نیک و جزای خیر درازای آن هدایت می‌کند. اکثر اندیشمندان قدرت دین‌داران را در رعایت قانون، عدم مصـرف الکـل، مـواد افیونی و فرمان‌برداری از نرمهای اجتماعی بیان کرده‌اند (آدلر[4] و همکاران، ۲۰۰۵).

صرف‌نظر از کارکردهای دین، آنچه توجه علاقه‌مندان به حوزه دین را به خود جلب کرده است، ضرورت وجود و اثرات دین در زندگی انسانها پس از ظهور مدرنیته است. از قرن پانزدهم به بعد و به دنبال دگرگونیهای ایجادشده درزمینه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، علمی، فکری و فرهنگی، نهادهای جدیدی تشکیل شد. در این میان جایگاه برخی نهادهای پیشین ازجمله نهاد دین تغییر کرده است. هم‌چنین دیدگاههای متعارضی درباره

1. Aughinbaugh, and Gittleman
2. Furstenberg
3. Shefrz
4. Adler

نقش و جایگاه دین در زندگی انسانها شکل‌گرفته است که باعث تداوم توجه و بررسی موضوعات مربوط به دین تا امروز شده است.

هرچند گفته می‌شود در پی توسعه مدرنیته، نفوذ و قدرت اجتماعی سازمان دین کاهش یافته است اما در مقابل، بعضی محققان همچنان بر نقش فعال و پررنگ دین در زندگی فردی و اجتماعی انسانها، معنابخشی به ابهامات زندگی سیاسی و اجتماعی و ایجاد وحدت و انسجام بین گروههای مختلف جامعه تأکید دارند. درواقع، مبتنی بر این نظریه و با توجه به شدت‌یافتن فرایندهای گسترش و نوسازی در جوامع کنونی، مذهب همچنان در تمام ابعاد خود منبعی اساسی برای معنابخشیدن به دنیا محسوب می‌شود (گیدنز[1]، ۲۰۱۱).

دسته دیگر از عوامل مؤثر بر رفتارهای پرخطر، گروه همسالان هستند. هنگامی‌که کودکان وارد دوره نوجوانی می‌شوند، نقش همسالان در زندگی آنان افزایش پیدا می‌کند (ستنبرگ و موناهان[2]، ۲۰۱۰). لذا، توجه نوجوانان به پذیرش و طرد همسالان نیز بیشتر می‌شود. علت اصلی که به زندگی معنا و تعمق می‌بخشد حدود تعلق و ارتباط انسان با جامعه است. بر این اساس برای نوجوانانی که احساس کمبود یا فقدان روابط اجتماعی می‌کنند، معنای زندگی از دست رفته و امکان رفتارهای پرخطر افزایش می‌یابد (رحمانی و همکاران، ۲۰۱۷).

در همین راستا؛ در پژوهشی نشان داده شده است که هویت گروهی تأثیر بسزایی در رفتارهای نوجوانان دارد و همسالان و به‌ویژه همسالان بزهکار تأثیر بسیاری بر رفتارهای پرخطر در نوجوانان دارند. بنابراین به دلیل اهمیت دوره نوجوانی در بروز رفتارهای پرخطر و ضرورت پیشگیری در این دوره، عوامل مهم روان‌شناختی و اجتماعی گرایش به این‌گونه رفتارها باید مورد شناسایی قرار گرفته تا در این راستا پیشگیریهای لازم انجام شود (فنسترا[3] و همکاران، ۲۰۱۱).

1. Gindez
2. Steinberg and Monahan
3. Feenstra

رفتارهای پرخطر، یکی از عوامل مهم در به خطر افتادن سلامت جامعه است. امروزه یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین نگرانیهای جوامع بشری، شیوع رفتارهای پرخطر به‌خصوص در نوجوانان و جوانان است و با وجود فعالیتهای سه دهه گذشته رفتارهای مخاطره‌آمیز در سطح جهان افزایش یافته است.

یکی از دلایل رشد رفتارهای پرخطر شاید این باشد که هنوز جهان و کشورهای درحال‌توسعه به این نتیجه دست نیافته‌اند که باید انرژی بی‌پایان و جاه‌طلبی جوانان را درک کرد و به جوانان فرصت رشد داد (امینی‌پور و فروغ‌عامری، ۱۹۹۷).

حمایت اجتماعی از متغیرهای دیگری است که می‌تواند در کاهش رفتارهای پرخطر نقش داشته باشد (شولتز و شوارتزبرگ[1]، ۲۰۱۵). مفهوم حمایت اجتماعی عبارتست از محبت، مراقبت، همراهی، احترام، توجه و کمک از سوی افراد یا گروههای دیگر مثل اعضای خانواده، دوستان و دیگران (سارافینو[2]، ۲۰۱۹). در حمایت اجتماعی ادراک‌شده، ارزیابیهای افراد از در دسترس بودن حمایتها در شرایط اضطرار و موردنیاز موردنظر است (گالاکت[3]، ۲۰۱۰).

نظریه‌پردازان می‌گویند که حمایت اجتماعی، شامل همه روابطی که افراد با دیگران دارند، نیست. به‌عبارت‌دیگر، ارتباط اجتماعی منابع حمایت اجتماعی نیست؛ مگر آن‌که افراد آن را به‌عنوان منبعی در دسترس یا مناسب برای رفع نیاز خود ادراک کنند. ادراک افراد از حمایت است که دارای اهمیت است نه خود حمایت (ککویویچ[4] و همکاران، ۲۰۱۹).

لیا و ما[5] (۲۰۱۶) نتیجه گرفتند که ارتباط بهزیستی روان‌شناختی با رفتارهای پرخطر، توسط حمایت اجتماعی ادراک‌شده تعدیل می‌شود. حمایت از سوی خانواده و دوستان، رضایت از زندگی و امیدواری، رفتارهای پرخطر را به شکل خاص تعدیل می‌کند (تانوی[6] و همکاران، ۲۰۱۰).

1. Schulz and Schwartzberg
2. Sarafino
3. Gulact
4. Aleksandar
5. Lai and Ma
6. Thanoi

شیراز یکی از کلان‌شهرهای ایران است که با جمعیت بالای یک‌میلیون نفر و قرارگرفتن در موقعیت جغرافیایی خاصی، سیل مهاجر از استانهای جنوبی را به سوی خود اختصاص داده است. بیشتر این مهاجران دارای تنوع فرهنگی و قومی هستند و همین عامل خود زمینه رفتارهای بزهکارانه آنان را فراهم می‌کند (احمدی و معینی، ۲۰۱۵).

سامانی و همکاران (۲۰۱۹) در مورد شیوع رفتارهای پرخطر در شیراز نشان دادند که به ترتیب استفاده از شبکه‌های اجتماعی، وابستگی به تلفن همراه و پرخاشگری نسبت به والدین دارای بیشترین شیوع هستند.

هم‌چنین باقری و همکاران (۲۰۱۱) در مورد رفتارهای پرخطر شیراز گزارش کردند؛ ۱۲٦۰ نفر (۳/۸٦ درصد) از افراد موردمطالعه مرد و ۲۰۱ نفر (۷/۱۳ درصد) زن هستند. میانگین سنی ٦۷/۷ ± ۵/۵ سال بود. از این تعداد ۹/۷۸ درصد سابقه زندان، ۹/۷۵ درصد سابقه اعتیاد تزریقی، ۱/٤۵ درصد سابقه تماس جنسی، ۵/٤۳ درصد سابقه خال‌کوبی خارج از زندان، ۲٤ درصد سابقه خال‌کوبی داخل زندان، ۲/۳۰ درصد سابقه استفاده از تیغ مشترک در داخل زندان و ٦/٤٦ درصد سابقه استفاده از تیغ مشترک در خارج از زندان را داشتند. هم‌چنین ۵۸/٦۳ درصد مبتلا به هپاتیتC، ۷/۰٤ درصد مبتلا به هپاتیت B، ٦/۵۷ درصد سابقه ابتلا به عفونتهای آمیزشی و ۱/٤۳ درصد مبتلا به بیماری سل بودند.

با توجه به شرایط جغرافیایی و شیوع رفتارهای پرخطر که بیان شد، بررسی رفتارهای پرخطر نوجوانان این شهر ضروری به نظر می‌رسد. از طرف دیگر؛ قشر عظیمی از افراد جامعه امروزی را نوجوانان دانش‌آموز تشکیل می‌دهند که دریافت حمایت از طرف خانواده و دیگران می‌تواند به کاهش رفتارهای پرخطر آنان کمک کند. هم‌چنین به دلیل تأثیرپذیری نوجوانان از همسالان، رفتارهای پرخطر همسالان می‌تواند بر سرنوشت آنان تأثیر داشته باشد.

از طرف دیگر، به نظر می‌رسد که دین‌داری، حمایت اجتماعی و طرد همسالان عوامل

مهمی در رفتارهای پرخطر باشند. به همین دلیل پژوهش حاضر با این سؤال مواجه است آیا بین دین‌داری، حمایت اجتماعی و طرد همسالان با رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد؟

پیشینه تجربی

در پژوهشهای تاج‌آبادی و همکاران (۲۰۲۰) با عنوان نقش دیدگاه زمانی و طرد همسالان در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر نوجوانان شهر یزد؛ زاددهش و باباخانی (۲۰۲۰) با عنوان تحلیل کانونی رابطه حمایت اجتماعی ادراک‌شده با رفتارهای پرخطر در نوجوانان؛ بخشش‌بروجنی و همکاران (۲۰۲۰) با عنوان پیش‌بینی رفتارهای پرخطر بر اساس هم‌نشینی با هم‌سالان بزهکار، افسردگی و حل مسئله؛ جزایری و همکاران (۲۰۱۹) با عنوان مقایسه عوامل شخصیتی و دینداری درونی و بیرونی در نوجوانان با و بدون رفتارهای پرخطر؛ رضایی‌جمالویی و همکاران (۲۰۱۹) با عنوان نقش سبکهای دل‌بستگی در رفتارهای پرخطر نوجوانان پسر؛ کلاته‌ساداتی و همکاران (۲۰۱۸) با عنوان رابطه بین دین‌داری و رفتار پرخطر در زندگی مجردی، سبکتکین‌ریزی و موسی‌زاده (۲۰۱۷) با عنوان بررسی جامعه‌شناختی رابطه بین کیفیت زندگی و طرد اجتماعی، احمدی و همکاران (۲۰۱۷) با عنوان رفتار پرخطر نوجوانان: نقش نظارت والدینی و هم‌نشینی با همسالان منحرف؛ افشاری و همکاران (۲۰۱۷) با عنوان بررسی شیوع رفتارهای پرخطر در دانشجویان بر اساس متغیرهای جمعیت‌شناختی؛ کوهی و وفایی‌اقدم (۲۰۱۸) با عنوان بررسی نقش عوامل اجتماعی در بروز رفتارهای پرخطر و زمینه اجتماعی مرتبط با آن؛ بهادری خسروشاهی (۲۰۱۷) با عنوان رابطه حمایت اجتماعی و شادکامی با دین‌داری؛ احمدی و شاحسنی (۲۰۱۷) با عنوان بررسی نقش پایبندی به دین در پیشگیری از رفتارهای پرخطر؛ اصغری و همکاران (۲۰۱۶) با عنوان نقش نظارت والدینی و خودکارآمدی در هم‌نشینی با همسالان بزهکار و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان؛ محمود صالحی و همکاران (۲۰۱۶) با عنوان بررسی نقش پیش‌بین دین‌داری در گرایش نوجوانان

به رفتارهای پرخطر با واسطه‌گری نظم‌بخشی هیجانی؛ جعفری و همکاران (۲۰۱۵) با عنوان رابطه دین‌داری و حمایت اجتماعی با شیوه‌های مقابله با تنیدگی در مادران دارای کودکان با نیازهای ویژه؛ شکری و همکاران (۲۰۱۵) با عنوان همبستگی رفتارهای پرخطر در نوجوانان دانش‌آموز با شیوه‌های فرزندپروری والدین و آتش‌نفس (۲۰۱٤) با عنوان رفتارهای پرخطر شایع و عوامل خانوادگی مؤثر بر آن از دیدگاه نوجوانان نشان دادند که بین متغیرهای موردبررسی رابطه معناداری در تحقیقاتشان وجود دارد.

هم‌چنین در پژوهشهای خارجی، شارما[1] و همکاران (۲۰۱۹) با عنوان عوامل محافظتی استرس زندگی و پیامدهای سلامت رفتاری را در میان جوانان پرخطر؛ کاپتانوویچ[2] و همکاران (۲۰۱۹) با عنوان حمایت اجتماعی درک‌شده، رفتارهای مشکل‌ساز مصرف مواد مخدر و افسردگی در میان مردان جوان سوءمصرف‌کننده داروهای تجویزی که با مردان رابطه جنسی دارند؛ ارگن[3] و همکاران (۲۰۱۹) با عنوان رفتارهای مخاطره‌آمیز دانش‌آموزان دبیرستانی و علل آن؛ داسپی[4] و همکاران (۲۰۱۹) با عنوان همسالان انحرافی و رفتارهای پرخطر نوجوان: اثر محافظتی نمایش غیرکلامی گرمی والدین؛ سینها[5] و همکاران (۲۰۰۷) با عنوان رفتارهای پرخطر نوجوانان و مذهب؛ روتر[6] (۲۰۰۷) با عنوان انتقال و نقاط عطف در آسیب‌شناسی روانی رشد؛ بایر[7] و همکاران (۲۰۰٤) با عنوان اگر مرا دوست داری، احکام مرا حفظ کن»؛ دوناهو[8] (۱۹۹۷) با عنوان دین و رفاه نوجوانان، نشان داد که گرایش به مذهب و فعالیتهای مذهبی در کاهش افکار خودکشی و اقدام به آن، مصرف مواد مخدر، رفتارهای جنسی بیش از موعد و بزهکاری اثر مثبت دارد.

با بررسی پیشینه پژوهش، تحقیقی که هم‌زمان بررسی دین‌داری، حمایت اجتماعی و طرد همسالان را بر رفتارهای پرخطر نوجوانان موردبررسی قرار داده باشد یافت نشد. به‌همین‌دلیل

1. Sharma
2. Kapetanovic
3. Ergene
4. Daspe
5. Sinha
6. Rutter
7. Bair
8. Danuhue

ضرورت انجام این تحقیق روشن می‌شود و از طرف دیگر نوآوری آن نیز عیان می‌شود که تاکنون با این متغیرها رفتارهای پرخطر موردبررسی قرار نگرفته‌اند. این تحقیق می‌تواند خلأ موجود را پر کند.

چارچوب نظری

نوجوانی دوره‌ای است که شاخصهای آن تغییرات سریع جسمانی، شناختی و اجتماعی است. این تغییرات در چهار حوزه رشد جنسی زیستی، شکل‌گیری هویت فردی، درگیرشدن در روابط صمیمانه، خودمختاری و استقلال موردبررسی قرار می‌گیرند. دوره نوجوانی با خطرپذیری و آزمایشگری در رفتارهایی که امکان دارد سلامتی و رفاه حال و زندگی آینده فرد را دچار اختلال کند، مشخص می‌شود (الیانی[1]، ۲۰۲۰).

طبق مدل زیستی–روانی– اجتماعی عوامل مختلفی ازجمله زیستی (مانند جنسیت و هورمونها)، شناختی (ادراک از خطر و عزت‌نفس) و اجتماعی (شیوه‌های فرزندپروری والدین و رفتار همسالان) از عوامل زمینه‌ساز بروز رفتارهای پرخطر در نوجوانان هستند (ایگرا و ایروین[2]، ۱۹۹۶).

در ارتباط با جرم و رفتارهای پرخطر با توجه به نظریه ساراسون می‌توان گفت که حمایت اجتماعی با کاهش ناکامیها و تقویت خودپنداره مثبت احتمال ارتکاب به رفتارهای پرخطر و جرم را کاهش می‌دهد. ازنظر ساراسون و همکاران، کسب محبت، همراهی و توجه اعضای خانواده، دوستان و سایر افراد، حمایت اجتماعی تعریف‌شده است. بعضی، حمایتهای اجتماعی را واقعیت اجتماعی و برخی آن را ناشی از ادراک فرد تلقی می‌کنند.

حمایت اصیل عبارت است از: چگونگی و میزان ارتباطات حمایتی خاص که فرد در

1. Olyani
2. Igra and Irwin

روابط اجتماعی در قالب آنها کمکهای ابزاری، عاطفی و اطلاعاتی را از دیگران کسب می‌کند. افراد برای برآورده‌شدن نیازهایشان بر اساس روابط اجتماعی و نوع پیوندهایی که دارند از منابع حمایتی بهره‌مند می‌شوند. روابط اجتماعی وسیع‌تر مقدار دسترسی به منابع حمایتی را نیز بیشتر می‌کند و این منابع حمایتی اجتماعی می‌تواند علاوه بر کاهش حوادث منفی زندگی مانند یک چتر حمایتی در برابر عوامل استرس‌زا اجتماعی عمل کند (علی‌پور، ۲۰۱٤).

از طرف دیگر؛ باورهای دینی یکی از عوامل مهم و تأثیرگـذار بر رفتار افراد است. صاحبنظران دین را عاملی کنترلی در مقابل رفتارهای انحرافی می‌دانند و همواره انسان را به اعمال نیک و پاداش در قبال این رفتارها دعوت می‌کند.

اکثر جامعه‌شناسـان بـه نقـش مذهب در درونـی‌کـردن التزامها و دنباله‌روی از قواعد اجتماعی و ایجاد رعب در زمان تخلف از قواعد پرداخته‌اند. محققان زیادی توانایی دین‌داران در قانون‌مداری، عدم مصـرف الکـل، مـواد مخـدر و اطاعـت از هنجارهای اجتماعی را تأیید کرده‌اند (آدلر و همکاران، ۲۰۰۵).

شکل ۱. مدل نظری پژوهش

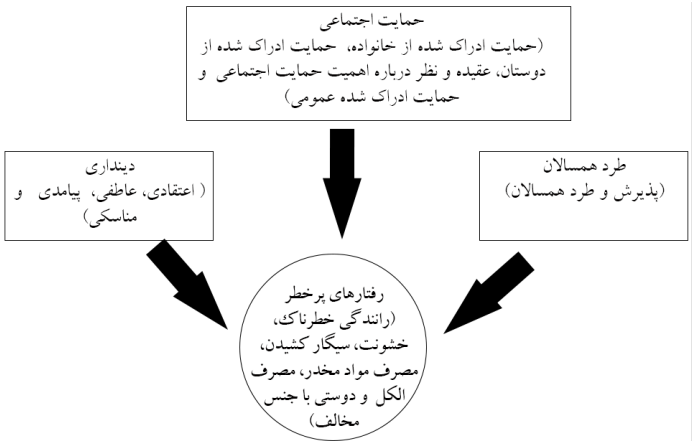

روش

روش پژوهش به لحاظ هدف، کاربردی است. ازنظر روش؛ توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری شامل همه دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز به تعداد ۶۰۰ نفر بودند که بر اساس جدول مورگان ۲۳۴ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. در پژوهش چهار پرسشنامه استفاده شده است:

الف) پرسشنامه دین‌داری: توسط گلاک و استارک (۱۹۶۵) برای سنجیدن نگرشها و باورهای دینی و دین‌داری ساخته شده است و دارای ۲۶ گویه با یک مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای (کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) که هر ماده دارای ارزشی بین ۱ تا ۵ است. در پژوهش تقوی‌نیا و متوسل‌آرانی (۲۰۱۷) روایی محتوای تأیید و پایایی پرسشنامه با آلفای کرونباخ ۰/۷۰ گزارش شد. در این پژوهش پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد.

ب) مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی: توسط زاده‌محمدی و احمدآبادی (۲۰۱۱) ساخته شده و ۳۴ گویه آسیب‌پذیری نوجوانان را در ۶ دسته رفتارهای پرخطر شامل رانندگی خطرناک، خشونت، سیگارکشیدن، مصرف مواد مخدر، مصرف الکل و دوستی با جنس مخالف را در یک طیف ۵ گزینه‌ای از کاملاً موافق (۵) تا کاملاً مخالف (۱) می‌سنجد. پرسشنامه در پژوهش زاده‌محمدی و احمدآبادی (۲۰۱۱) هنجار شده و میزان آلفای کرونباخ برای رانندگی پرخطر ۰/۷۴، مصرف سیگار ۰/۹۳، روان‌گردان و مواد مخدر ۰/۹۰، الکل ۰/۹۰، خشونت ۰/۷۸، دوستی با ناهم‌جنس ۰/۸۳ و رفتار جنسی ۰/۸۷ به دست آمد. در این پژوهش پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد.

ج) پرسشنامه طرد همسالان: توسط طهماسیان و گل‌میرزایی (۲۰۰۹) و در قالب ۱۵ سؤال طراحی شده است که احساس نوجوان از مطرود یا محبوب بودن را در گروه هم‌سالان

می‌سنجد و دارای دو خرده‌مقیاس پذیرش همسالان و طرد همسالان است. نمره‌گذاری بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای بوده و از (قویاً در مورد من صادق است= ۱) تا (به‌هیچ‌وجه در مورد من صادق نیست= ۵) را شامل می‌شود. همسانی درونی از طریق آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۱ توسط طهماسبیان و گل‌میرزایی (۲۰۰۹) گزارش شده است. در پژوهش حاضر پایایی با آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

د) پرسشنامه حمایت اجتماعی: فلمینگ[1] و همکاران آن را در سال ۱۹۸۲ تدوین کرده‌اند، دارای ۵ خرده مقیاس و ۲۵ سؤال؛ حمایت ادراک‌شده از خانواده، حمایت ادراک‌شده از دوستان، عقیده و نظر درباره اهمیت حمایت اجتماعی و حمایت ادراک‌شده عمومی است. شیوه نمره‌گذاری این مقیاس، به‌صورت صفر (۰) و یک (۱) است. رستمی و احمدنیا (۲۰۱۰) پایایی از طریق آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۱ گزارش و روایی آن را تأیید کرد. در پژوهش حاضر پایایی با آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمد.

یافته‌ها

بین دین‌داری و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز رابطه معنی وجود دارد.

جدول شماره ۱. ماتریس همبستگی بین دین‌داری و رفتار پرخطر در بین دانش‌آموزان

متغیر دین‌داری	مناسکی	پیامدی	عاطفی	اعتقادی	رفتار پرخطر		
-۰/۸۵۳**	-۰/۸۴۷**	-۰/۷۹۱**	-۰/۸۴۷**	-۰/۸۴۳**	۱	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن	رفتار پرخطر
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		سطح معناداری	
** p > ۰/۰۱							

1. Fleming

بین تمامی مؤلفه‌های دین‌داری و متغیر رفتار پرخطر رابطه معنادار و منفی برقرار است و سه مؤلفه مناسکی، اعتقادی و عاطفی بیش‌ترین مقدار ضریب را به دارند (متوسط ۸٤ درصد) و مؤلفه پیامدی (r=-۰/۷۹ , sig=۰.۰۰۰) کم‌ترین ضریب همبستگی را به خود نسبت داده است. هم‌چنین در متغیر دین‌داری به‌صورت کلی با ضریب همبستگی (۰/۸۵-)، سطح معناداری (Sig=۰.۰۰۰) و با اطمینان ۹۹ درصد، بین متغیر دین‌داری و رفتار پرخطر رابطه معنی‌دار منفی و غیرمستقیم وجود دارد.

بین طرد همسالان و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۲. ماتریس همبستگی متغیر مستقل طرد همسالان و متغیر وابسته رفتار پرخطر

		رفتار پرخطر	طرد همسالان	پذیرش همسالان	متغیر کلی طرد همسالان
رفتار پرخطر	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن	۱	**۰/۷٦۰	**-۰/۷٥٤	**-۰/٥۳۳
	سطح معناداری		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
** p > ۰/۰۱					

بین تمامی مؤلفه‌های طرد همسالان و متغیر رفتار پرخطر رابطه معنادار و برقرار است. این رابطه در مؤلفه طرد به‌صورت مثبت و مستقیم است. هم‌چنین در مؤلفه پذیرش به‌صورت منفی و معکوس است.

بین حمایت اجتماعی و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۳. ماتریس همبستگی متغیر مستقل حمایت اجتماعی و متغیر وابسته رفتار پرخطر

		رفتار پرخطر	عمومی	اجتماعی	دوستان	خانواده	متغیر حمایت اجتماعی
رفتار پرخطر	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن	۱	**-۰/۳۸۷	**-۰/۳۵٦	**-۰/۷۰۳	**-۰/٦٤۱	**-۰/۸٤۹
	سطح معناداری		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
** p > ۰/۰۱							

بین تمامی مؤلفه‌های حمایت اجتماعی و متغیر رفتار پرخطر رابطه معنادار و منفی برقرار است. به عبارتی هرچه حمایت ادراک‌شده از خانواده زیادتر شده است، هرچه حمایت ادراک‌شده از دوستان افزایش یافته است، هرچه اهمیت حمایت اجتماعی بیش‌تر دیده شده است و هر چه حمایت ادراک‌شده عمومی افزایش یافته است به‌تناسب بروز رفتارهای پرخطر روند کاهشی داشته است. در این میان مؤلفه حمایت ادراک‌شده از دوستان (با مقدار ضریب ۰/۷۰۳-) بیش‌ترین مقدار ضریب را به خود اختصاص داده است و مؤلفه حمایت ادراک‌شده عمومی (sig=۰.۰۰۰,r=-۰/۲۸) کمترین ضریب همبستگی را به خود نسبت داده است. هم‌چنین در مورد متغیر حمایت اجتماعی به‌صورت کلی با ضریب همبستگی (۰/۸٤-)، سطح معناداری (Sig=۰.۰۰۰) و با اطمینان ۹۹ درصد، بین متغیر حمایت اجتماعی و رفتار پرخطر رابطه معنی‌دار منفی و غیرمستقیم وجود دارد.

رگرسیون چندمتغیره

دین‌داری، طرد همسالان و حمایت اجتماعی پیش‌بینی‌کننده رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز است.

جدول شماره ٤. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای پیش‌بینی وقوع رفتارهای پرخطر از طریق ابعاد دین‌داری

متغیرهای پیش‌بین	B	SE	Beta	T	P
مقدار ثابت	١٦٣/٥١٧	٤/٣٦	-	٣٧/٥٠٤	٠/٠٠٠
اعتقادی	-١/٧٩٣	٠/٣٥٧	-٠/٤٩	-٥/٠٢٤	٠/٠٠٠
عاطفی	-٠/١٨٦	٠/٤٣٥	-٠/٠٤	-٠/٤٢٨	٠/٦٦
پیامدی	٠/٩١١	٠/٥١٤	٠/١٧	١/٧٧١	٠/٠٧٨
مناسکی	-٢/٠٢٥	٠/٣٦٥	-٠/٤٩	-٥/٥٥٤	٠/٠٠٠
$R^2_{Adj.}$=0/68 R^2=0/693 R=0/832					

مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده نشان می‌دهد که مدل مذکور چند درصد از واریانس رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی می‌کند. به این معنی که چهار زیرمقیاس اعتقادی، عاطفی، پیامدی و مناسکی ٦٨ درصد از واریانس رفتار پرخطر را پیش‌بینی می‌کند؛ زیرا مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده برابر با ٠/٦٨ است که درصورتی‌که این مقدار در ١٠٠ ضرب شود برابر با ٦٨ درصد خواهد شد. همان‌گونه که از مقادیر احتمال هریک از متغیرها دیده می‌شود دو زیرمقیاس اعتقادی و مناسکی هستند که به‌صورت معناداری رفتار پرخطر را پیش‌بینی می‌کنند. در تبیین نتایج این‌گونه مطرح می‌شود که با افزایش یک انحراف استاندارد در نمره اعتقادی، نمره رفتار پرخطر ٠/٤٩- انحراف استاندارد کاهش خواهد یافت. معادله رگرسیون آن:

$$Y=163.517-1.793X1-0.186X2+0.911X3-2.025X4$$

این مدل حاکی از رابطه منفی X^1 و X^4 با Y یعنی بروز رفتار پرخطر است. آزمون t نشان می‌دهد که متغیرهای X^2 و X^3 در مدل اثر معنی‌داری بر Y ندارند زیرا مقدار معناداری برای این دو متغیر به ترتیب برابر ٠/٦٦ و ٠/٠٧ بوده که بزرگ‌تر از ٠/٠٥ است.

جدول ۵. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای پیش‌بینی وقوع رفتارهای پرخطر از طریق ابعاد طرد همسالان

متغیرهای پیش‌بین	B	SE	Beta	T	P
مقدار ثابت	۷۹/۰۰۸	۲۲/۲۷	-	۳/۵٤	۰/۰۰۰
پذیرش	-۰/۷۸۷	۰/٤۲٤	-۰/۲٤	-۱/۸۵	۰/۰٦
طرد کردن	۲/۰۰٦	۰/٦۰۲	۰/٤٤	۳/۳۳	۰/۰۰۱
$R^2_{Adj.}$=0/46 R^2=0/471 R=0/686					

مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده نشان می‌دهد که مدل مذکور چند درصد از واریانس رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی می‌کند. به این معنی که دو زیرمقیاس پذیرش در دوستان و طرد از سوی دوستان ٤٦ درصد از واریانس رفتار پرخطر را پیش‌بینی می‌کند؛ زیرا مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده برابر با ۰/٤٦ است که درصورتی‌که این مقدار در ۱۰۰ ضرب شود برابر با ٤٦ درصد خواهد شد. از مقادیر احتمال هر یک از متغیرها تنها زیر مقیاس طرد هست که به‌صورت معناداری رفتار پرخطر را پیش‌بینی می‌کند. در تفسیر این‌گونه مطرح می‌شود که با افزایش یک انحراف استاندارد در نمره طرد، نمره رفتار پرخطر ۰/٤٤ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت. معادله رگرسیون آن: $Y=79.008-0.787X^1+2.006X^2$

این مدل حاکی از رابطه منفی X^1 با Y یعنی بروز رفتار پرخطر است، هم‌چنین بیان‌گر رابطه مثبت X^2 با رفتار پرخطر است؛ اما اگر دقت شود مشاهده می‌شود که آزمون t نشان می‌دهد که متغیر X^1 در مدل اثر معنی‌داری بر Y ندارند زیرا مقدار معناداری برای این متغیر برابر ۰/۰٦ بوده که بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است.

جدول ٦. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای پیش‌بینی وقوع رفتارهای پرخطر از طریق ابعاد حمایت اجتماعی

متغیرهای پیش‌بین	B	SE	Beta	T	P
مقدار ثابت	١٦٢/٦٩	٣/٥٨	-	٤٥/٣٣	٠/٠٠٠
خانواده	-٢/٥	٠/٥٦	-٠/١٩	-٤/٤٨	٠/٠٠٠
دوستان	-٨/٤٢	٠/٥٨	-٠/٦١	-١٤/٣٩	٠/٠٠٠
حمایت	-٤/٢	٠/٥٧	-٠/٢٦	-٧/٢٧	٠/٠٠٠
عمومی	-٣/٦١	٠/٧١	-٠/١٨	-٥/٠٧	٠/٠٠٠
R^2_{Adj}=0/69 R^2=0/69 R=0/834					

مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده نشان می‌دهد که مدل مذکور چند درصد از واریانس رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی می‌کند. به این معنی که چهار زیرمقیاس خانواده، دوستان، حمایت و عمومی ٦٩ درصد از واریانس رفتار پرخطر را پیش‌بینی می‌کند.

شاخص بعدی میزان بتای هر متغیر است. همان‌گونه که از مقادیر P-Value هر یک از متغیرها دیده می‌شود چهار زیرمقیاس به‌صورت معناداری رفتار پرخطر را پیش‌بینی می‌کنند. در تبیین نتایج این‌گونه می‌توان گفت با افزایش یک انحراف استاندارد در نمره حمایت ادراک‌شده از خانواده، نمره رفتار پرخطر ٠/١٩- انحراف استاندارد کاهش خواهد یافت. هم‌چنین با افزایش یک انحراف استاندارد در نمره حمایت ادراک‌شده از دوستان، نمره رفتار پرخطر ٠/٦١- انحراف استاندارد کمتر خواهد رفت. معادله رگرسیون آن:

$$Y=162.69-2.5X1-8.42X2-4.2X3-3.61X4$$

این مدل حاکی از رابطه منفی تمامی ریز مؤلفه‌های حمایت اجتماعی با Y یعنی بروز رفتار پرخطر است، اگر دقت شود مشاهده می‌شود که آزمون t نشان می‌دهد که تمامی متغیرها در مدل اثر معنی‌داری بر Y داشته‌اند و مقدار معناداری برای این دو متغیر به ترتیب برابر ٠/٠٠٠ بوده که کوچک‌تر از ٠/٠٥ است.

بحث

پژوهش با هدف بررسی دین‌داری، حمایت اجتماعی و طرد همسالان بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شیراز انجام یافت. بین دین‌داری و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز رابطه معنی‌داری وجود دارد. ازجمله پژوهشهای همسو می‌توان به پژوهش جزایری و همکاران (۲۰۱۹)، کلاته‌ساداتی و همکاران (۲۰۱۸)، کوهی و وفایی‌اقدم (۲۰۱۷) و افشانی و همکاران (۲۰۱۵) اشاره کرد. در تبیین می‌توان گفت که با توجه به این‌که در همه ادیان از دین به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اثربخش در زندگی با کیفیت یاد می‌شود و انسانی که بتواند خود را پاکیزه از پیرامون خود نگه دارد می‌تواند به‌عنوان برگزیده خداوند روی زمین معنای زندگی فرد را در موقعیتهای مختلف تحت‌تأثیر قرار دهد.

با ارائه الگو و چارچوبهایی راهنمایی افراد در زندگی، فرد در طول زندگی خود با قرارگرفتن در مسیر دین در نظام باوری و فکری، اهداف و تصمیمات مهم زندگی معنای عمیق‌تری می‌بخشد و در مراقبت از خود در مقابل رفتارهای پرخطر که آسیب به خود است بهتر عمل می‌کند.

دین‌داری می‌تواند به‌عنوان ابزار قوی برای کنترل خویشتن در مقابل رفتارهای خودآسیب‌رسان باشد. دین‌داری می‌تواند به اکتساب و درونی‌سازی شخصیت سالم‌تر و مطلوب‌تر منجر شود. چارچوبهای دینی، الگویی را ارائه می‌دهند که به شکل‌گیری ویژگیهای تعدیل‌یافته‌تر شخصیتی منجر می‌شود. دین می‌تواند بر تمایل به رفتارهای پرخطر از مسیر استقرار یک نظم اخلاقی اثرگذار باشد. دین قواعد خاص اخلاقی یا راهنماییها را در اختیار افراد قرار داده تا افراد به کنترل خویشتن از رفتارهای پرخطر بپردازند.

تأثیر دیگر دین‌داری بر زندگی و پیشگیری از رفتارهای پرخطر، از طریق مهارتها و دانـشهایی است کـه افراد در طول زنـدگی خود کسب می‌کنند. دیـن مـی‌تواند یک سیستم معنـایی شامل احسـاس خودارزشـمندی مثبـت، هدف‌دار بودن زندگی و خـود را شایسـته احتـرام دانستن پی نهد. این سیستم معنایی می‌تواند مانعی برای بروز رفتارهای پرخطر در افراد باشد (جزایری و همکاران، ۲۰۱۹).

بین طرد همسالان و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز رابطه معنی‌داری وجود دارد. پژوهشهای همسو می‌توان به بخشش‌بروجنی و همکاران (۲۰۲۰)، احمدی و همکاران (۲۰۱۷) و پژوهش ارگن و همکاران (۲۰۱۹) اشاره کرد.

در تبیین می‌توان گفت که گروه اصلی در معرض رفتارهای پرخطر نوجوانان هستند. در این مرحله از رشد به دلیل خودمحور بودن نوجوان و شناخت‌نداشتن از نتایج رفتارهای مخاطره‌آمیز ممکن است بیشتر به کشف و تجربه موقعیتهای پرخطر گرایش پیدا کند (کلوئپ[1] و همکاران، ۲۰۱۱).

عوامل مختلفی در بروز رفتارهای پرخطر دوران نوجوانی دخالت دارند که نظارت والدینی، پذیرش نوجوان از طرف هم‌سالان مناسب، نگرش والدین و همسالان به رفتارهای پرخطر، الگوبرداری از هم‌سالان و عدم مبادرت به رفتارهای پرخطر توسط خود والدین ازجمله عوامل مهم در بروز رفتارهای پرخطر است (نارجیسو[2] و همکاران، ۲۰۱۳).

بین حمایت اجتماعی و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز رابطه معنی‌داری وجود دارد. پژوهشهای هم‌سو، زاددهش و باباخانی (۲۰۲۰)، ککویویچ و همکاران (۲۰۱۹) و کاپتانوویچ و همکاران (۲۰۱۹) است. در تبیین می‌توان گفت

1. Kloep
2. Nargiso

که حمایت اجتماعی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مقابله‌ای در برابر رفتارهای پرخطر است. هنگامی‌که افراد به دلایل مختلف، گرایش به رفتارهای پرخطر داشته باشند، وضعیت نامناسب حمایتی از هر سمتی که باشد، موجب گرایش بیشتر آنان به سمت رفتارهای پرخطر می‌شود و بالعکس (رزاقی و همکاران، ۲۰۱۹).

پژوهش نشان داد که دین‌داری، طرد همسالان و حمایت اجتماعی پیش‌بینی‌کننده رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم منطقه درودزن شهر شیراز است. با توجه به بررسیهای انجام‌شده پژوهشهایی که صرفاً نقش دین‌داری، طرد همسالان و حمایت اجتماعی را به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده رفتارهای پرخطر نشان دهد، یافت نشد. این پژوهش همسو با پژوهشهای جزایری و همکاران (۲۰۱۹)، کلاته‌ساداتی و همکاران (۲۰۱۸)، کوهی و وفایی‌اقدم (۲۰۱۷)، افشانی و همکاران (۲۰۱۵)، بخشش‌بروجنی و همکاران (۲۰۲۰)، احمدی و همکاران (۲۰۱۷)، ارگن و همکاران (۲۰۱۹)، زاددهش و باباخانی (۲۰۲۰)، ککویویچ و همکاران (۲۰۱۹) و کاپتانوویچ و همکاران (۲۰۱۹) است.

در تبیین می‌توان گفت که دین‌داری، طرد از طرف گروه هم‌سالان و عدم‌حمایت از طرف خانواده، مدرسه یا دوستان ازجمله عواملی است که افراد را به سمت گروهها یا رفتارهای پرخطر سوق می‌دهد، چراکه افراد در این شرایط برای اثبات استقلال، قدرت یا جلب‌توجه دیگران ممکن است به هر رفتاری دست بزنند.

دوره نوجوانی از حساس‌ترین دوره‌های رشدی است و گرایش نوجوانان به دوستان و همسالان حتی بیشتر از خانواده است و نوجوان سعی می‌کند که مورد تأیید گروه همسالانش باشد تا موردپذیرش آنها قرار گیرد و نپذیرفتن و یا طرد از گروه دوستان برای او بسیار سخت و آزاردهنده است.

از طرفی یکی از کارکردهای خانواده به‌عنوان اصلی‌ترین و تأثیرگذارترین نهاد اجتماعی که نوجوان به آن احساس تعلق زیادی دارد و سبک دل‌بستگی او در آنجا شکل می‌گیرد،

نقش حمایتی خانواده است. این نقش می‌تواند مانند سپرحفاظتی در مقابل شرایط دشوار زندگی عمل کند و اگر این اتفاق نیفتد نوجوان احساس تنهایی و خلأ می‌کند که این موضوع می‌تواند زمینه بروز رفتارهای پرخطر را ایجاد کند. نوجوانان شهر درودزن شیراز مانند سایر نوجوانان در مرحله حساس رشدی قرار دارند که آنها نیز مانند سایر گروههای نوجوانی طرد همسالان و عدم‌حمایت خانواده می‌تواند زمینه آسیب و گرایش به رفتارهای پرخطر را در آنها ایجاد کند.

پیشنهادها

پیشنهاد می‌شود کارگاههای آموزشی نقش دین‌داری و نقش هم‌سالان در رفتارهای پرخطر برای دانش‌آموزان و والدین برگزار شود. پیشنهاد می‌شود پژوهشی با عنوان نقش دین‌داری و تاب‌آوری خانواده بر رفتارهای پرخطر موردبررسی قرار گیرد. هم‌چنین پژوهشی با عنوان خوداثرمندی و طرد همسالان در بروز رفتارهای پرخطر و مقیاس ارزیابی انعطاف‌پذیری و حمایت خانواده بر رفتارهای پرخطر موردبررسی قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی

تمامی اصول اخلاقی در این مقاله در نظر گرفته شده است. شرکت‌کنندگان در جریان هدف پژوهش و مراحل اجرای آن قرار گرفتند. آنها همچنین از محرمانه‌بودن اطلاعات خود اطمینان داشتند و می‌توانستند هر زمان که بخواهند مطالعه را ترک کنند و در صورت تمایل، نتایج پژوهش در اختیار آنها قرار خواهد گرفت.

- Adler, F., Mueller, Gerhard OW, Laufer, William S, Mátyás, Bódig, Éva, B Varga, & Miklós, L. (2005). ***Kriminológia***: Osiris.

- Afshari, A., Barzegari, A., & Esmali, A. (2017). Prevalence of high-risk behaviors among students based on demographic variables. ***JNIP*** 1(4), 29-42. URL: http://jnip.ir/article-1-133-en.html

- Ahmadi, A., & Shahsani, A. (2016). Studying the role of religious adherence in preventing high-risk behaviors among 18-30-year-old youth in Estehban and Fasa cities. ***Journal of Social Sciences***, (5)1, 52-67.

- Ahmadi, H., & Moeini, M. (2015). An Investigation of the Relationship between Social Skills and High Risk Behaviors among the Youth: the Case of Shiraz City. ***Strategic Research on Social Problems***, 4(1), 1-24. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23221453.1394.4.1.2.0

- Ahmadi, Kh, Khodadadi Sengdeh, J, Mollazamani, A, M, Khanzadeh, & Amini Manesh, S. (2013). Adolescents'high risk behavior: The role of parental monitoring and affiliation with deviant peers. ***QJCR***, 12 (48), 4-22. https://doi.org/10.5812/ijhrba.8554

- Alipour, A. (2013). The relationship between social support and body safety indicators in healthy people: a study of the general effect model. ***Journal of Psychiatry and Clinical Psychology***, 5(2), 139-134.

- Asghari, F., Sadeghi, A., Ghasemi, R., & Dargahi, S. (2015). The role of parental supervision and self-efficacy in hanging out with delinquent peers and risky behaviors of high school students. ***Journal of Criminal Law***, (5)2, 33-48. https://jol.guilan.ac.ir/article_1392.html?lang=en

- Atashnafas, E., Ghorbani, R., Tabatabaee, S. M., Abdoos, H., Abbas Poor, S., & Mahmoudian, A. R.. (2014). Prevalent High Risk Behaviors and Important Family Factors From the Point of View of Adolescents: A Qualitative Research. ***Journal of Family Research***, 10(2), 217-233. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96577.html?lang=fa

- Aughinbaugh, A., & Gittleman, M. (2004). Maternal employment and adolescent risky behavior. ***Journal of Health Economics,*** 23(4), 815-838. https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2003.11.005

- Bagheri, P., Faramarzi, H., & Thabit, M. (1390). Investigating risk factors in HIV infected patients covered by Shiraz University of Medical Sciences. ***Journal of Isfahan College***, 157(29), 531-523. https://jims.mui.ac.ir/article_13544.html?lang=fa

- Bahadorikhosroshhi, J. (2017). Relationship of Social Support and Happiness with Religiosity. Islamic Perspective on Educational Science, 5(9), 129-142. https://jims.mui.ac.ir/article_13544.html
- Baier, Colin J, & Wright, Bradley RE. (2001). "If you love me, keep my commandments": A meta-analysis of the effect of religion on crime. Journal of research in crime and delinquency, 38(1), 3-21. https://doi.org/10.1177/0022427801038001001
- Bakhshesh Boroujrni M, Hashemi T, & Farajpour Niri, S. (2019). Predicting high-risk behaviors based on associating with delinquent peers, depression, and problem solving. Etiadpajohi, 13 (53), 235-252. URL: http://etiadpajohi.ir/article-1-2097-en.html
- Daspe, Marie-Ève, A., Reout, R., Michelle C, Shapiro, Lauren AS, & Margolin, G. (2019). Deviant peers and adolescent risky behaviors: The protective effect of nonverbal display of parental warmth. Journal of research on adolescence, 29(4), 863-878. https://doi.org/10.1111/jora.12418
- Donahue, Michael J, & Benson, Peter L. (1995). Religion and the well-being of adolescents. Journal of social issues, 51(2), 145-160. https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1995.tb01328.x
- Ergene, T., Özer, A., Gençtanırım-kurt, D., Arıcı-şahin, F., Demirtaş-zorbaz, S., Kızıldağ, S. & Hoard, P. (2019). The risk behaviors of high school students and causes thereof: A qualitative study. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(1), 197-217. https://doi.org/10.16986/HUJE.2018037862
- Feenstra, H., Ruiter, Robert AC, & Kok, G. (2010). Social-cognitive correlates of risky adolescent cycling behavior. BMC public health, 10, 1-7. https://doi.org/10.1186/1471-2458-10-408
- Fleming, R., Baum, A., Gisriel, Martha M, & Gatchel, Robert J. (1982). Mediating influences of social support on stress at Three Mile Island. Journal of Human stress, 8(3), 14-23. https://doi.org/10.1080/0097840X.1982.9936110
- Furstenberg, Frank F. (2000). The sociology of adolescence and youth in the 1990s: A critical commentary. Journal of Marriage and Family, 62(4), 896-910. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00896.x
- Giddens, A. (1390). Sociology. Translated by Hasan Chavoshian,

Tehran: Ni Publishing. (1390). ***Sociology*** (H. Chavoshian, Trans.). Tehran: Ney.

- Gülaçtı, F.. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. ***Procedia-Social and behavioral sciences***, 2(2), 3844-3849. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.602

- Igra, V., & Irwin Jr, Charles E. (1996). ***Theories of adolescent risk-taking behavior Handbook of adolescent health risk behavior*** (pp. 35-51): Springer.

- jafari, E., Esmaeili, A., & Atadokht, A. (2015). The Relationship between Religiosity and Social Support with Coping Styles in the Mothers of Children with Special Needs. ***Psychology of Exceptional Individuals***, 5(18), 89-99. https://doi.org/10.22054/jpe.2015.1546

- Jazayeri, S. S., Asgharnezhad Farid, A., & Khaghani, M. (2020). Comparison of the personality components and the internal and external religious beliefs of adolescents with and without high-risk behaviors. ***Cultural Psychology,*** 3(2), 54-71. https://doi.org/10.30487/jcp.2020.199960.1075

- Kalate Sadati, A, Hijazi, H, & Moradinejad, E. (2019). The relationship between religiosity and risky behavior in single life; A survey study of women in Yazd city 2017. ***Women in development and politics,*** 17(1), 27-42.

- Kecojevic, A., Basch, Corey H, Kernan, William D, Montalvo, Y., & Lankenau, Stephen E. (2019). Perceived social support, problematic drug use behaviors, and depression among prescription drugs-misusing young men who have sex with men. ***Journal of drug issues***, 49(2), 324-337. https://doi.org/10.1177/0022042619829246

- Kloep, M., Güney, N, Çok, Figen, & Simsek, ÖF. (2009). Motives for risk-taking in adolescence: A cross-cultural study. ***Journal of adolescence***, 32(1), 135-151. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.10.010

- Kohi, K, & Vafai-Aghdam, T. (2016). Examining the factors related to risky behaviors. ***Eastern Azerbaijan Police Science Quarterly,*** 7(3), 64-39.

- Lai, Catie CW, & Ma, Cecilia MS. (2016). The mediating role of social support in the relationship between psychological well-being and health-risk behaviors among Chinese university students. ***Health psychology open,*** 3(2), 2055102916678106. https://doi.org/10.1177/2055102916678106

- MahmoudSalehi, H., Aflaksir, A.A., & Mohammadi, N. (2015). Examining the role of foresight in adolescents' tendency to risky behaviors with the mediation of emotional regulation. ***Health Psychology,*** 15(3), 102-188.
- Nargiso, Jessica E, Becker, Sara J, Wolff, Jennifer C, Uhl, Kristen M, Simon, Valerie, Spirito, Anthony, & Prinstein, Mitchell J. (2012). Psychological, peer, and family influences on smoking among an adolescent psychiatric sample. ***Journal of substance abuse treatment***, 42(3), 310-318.
- https://doi.org/10.1016/j.jsat.2011.07.010
- Olyani, S., Tehrani, H., Esmaily, H., Rezaii, Mohammadreza Mohammadzadeh, & Vahedian-Shahroodi, M. (2020). Assessment of health literacy with the Newest Vital Sign and its correlation with body mass index in female adolescent students. ***International journal of adolescent medicine and health,*** 32(2), 20170103. https://doi.org/10.1515/ijamh-2017-0103
- Rahmani, R. (1396). ***Religiosity and investigation of religious beliefs in young people***. Paper presented at the The third international conference on new researches in humanities.
- Razaghi I, Sobhi Garamaleki N, Raduons S, & Vakili abasalilo. S. (2020). The Role of Social Support and Cognitive Emotion Regulation in Relapse Prevention of Individuals with Drugs Abuse Disorders. ***Etiadpajohi*** 14(55), 245-262. URL: http://etiadpajohi.ir/article-1-2096-en.html
- Rezaei Jamaloui, H, Hosni, J, & Noormohammadi Najafabadi, M. (1398). The role of attachment styles in the high-risk behaviors of high school boys, Knowledge and research in applied psychology. ***Knowledge and research in applied psychology***, (75)1, 112-121. https://www.sid.ir/paper/163867/en
- Rostami, S., & Ahmadnia, S. (2011). Determining perceived social support in predicting social adjustment of female high school students. Social Research Quarterly, (5) 11: 146-130. ***Social Research Quarterly***, (5) 11, 146-130. https://sid.ir/paper/164879/fa
- Rutter, M. (1996). Transitions and turning points in developmental psychopathology: As applied to the age span between childhood and mid-adulthood. ***International Journal of Behavioral Development***, 19(3), 603-626. https://doi.org/10.1080/016502596385712
- Saboktakin, G, & Musazadeh, A. (2017). A Sociological Survey on Relationship between Quality of Life and Social Exclusion. ***Socio-Cultural Strategy***,, 6(23), 253-221. https://rahbordfarhangi.csr.ir/article_125899.

html?lang=en

- Samani, S., Moradi, Mahnaz;, & Afrasabi, Zahra. (1398). ***Investigating the prevalence of high-risk behaviors among teenage girls in Shiraz***. Paper presented at the The fourth national conference of cognitive educational psychology.

- Sarafino, E. (2019). Health psychology (E. M. Forough Shafiei, Hassan Iftikhar Ardabili, Gholamreza Garmaroudi, Seyed Ali Ahmadi Abhari, Ali Montazeri Moghadam, Paryosh Qavamian, Abolqasem Jazayeri, Seyed Mehdi Nouraei, and Abolhassan Nadim, Trans.). Tehran: Roshe.

- Schulz, U., & Schwarzer, R. (2005). Long-term effects of spousal support on coping with cancer after surgery. ***Journal of Social and Clinical Psychology***, 23(5), 716-732. https://doi.org/10.1521/jscp.23.5.716.50746

- Shafers, B. (1392). ***Basics of sociology of youth*** (R. Karamatullah, Trans.). Tehran: Ney.

- Sharma, S., Mustanski, B., Dick, D., Bolland, J. & Kertes, Darlene A. (2019). Protective factors buffer life stress and behavioral health outcomes among high-risk youth. ***Journal of Abnormal Child Psychology,*** 47, 1289-1301. https://doi.org/10.1007/s10802-019-00515-8

- Shokri N, Yusefi M, Safaye Rad I, Akbari T, Musavi S, & Nazari. H. (2015). Correlation between risky behaviors in the pre-university adolescent students in Hamadan with Parents' child raising method. ***JHPM*** 5(1), 73-82. URL: http://jhpm.ir/article-1-547-en.html

- Sinha, Jill W, Cnaan, Ram A., & Gelles, Richard J. (2007). Adolescent risk behaviors and religion: Findings from a national study. ***Journal of adolescence***, 30(2), 231-249. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2006.02.005

- Steinberg, L., & Monahan, Kathryn C. (2007). Age differences in resistance to peer influence. ***Developmental psychology,*** 43(6), 1531. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.43.6.1531

- Taghavinia, M., & Motavassel, M. (2015). Taghavinia M, Motavassel M. The Relationship between Religiosity and Academic Achievement in Students of Tehran University of Medical Sciences. ***Iranian Journal of Medical Education***, 15 19-26. URL: http://ijme.mui.ac.ir/article-1-3469-en.html

- Tahmasian, K., & Gholamrezaee, M. (2009). The Relationship be-

tween Self-efficacy and Peer Rejection. ***Journal of Modern Psychological Researches,*** 4(14), 107-123. https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_4310.html?lang=en

- Tajabadi Z, Dehghani F, & M, Saehzadeh. (2020). The Role of Time Perspective and Peer Rejection in Predicting High-Risk Behaviors of Adolescents of Yazd City. ***Iran J Health Educ Health Promot*** 8(2) 129-141. URL: http://journal.ihepsa.ir/article-1-1275-en.html

- Thanoi, Wareerat, Phancharoenworakul, K., Thompson, Elaine A, Panitrat, R., & Nityasuddhi, D. (2010). Thai adolescent suicide risk behaviors: testing a model of negative life events, rumination, emotional distress, resilience and social support. ***Pacific Rim International Journal of Nursing Research***, 14(3), 187-202. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/PRIJNR/article/view/6274

- Zaddahesh, B., & Babakhani, V. (2020). The Canonical Analysis of the Relationship between Perceived Social Support and High Risk Behaviors in Adolescents.. ***Rooyesh 2020***; 9 (5):173-180, 9 (5) 173-180.

- Zadeh Mohammadi, A., & Ahmadabadi, Z. (2008). Examining high-risk behaviors among teenagers, strategies to prevent crime in the family environment. ***Journal of Family Research*** (8)2, 485-467. https://www.sid.ir/paper/122503/en